

BESLUIT

Als besluit (epiloog) wordt een samenvatting gemaakt die dan een proloog wordt.

DR. MAX VANDENBROUCKE *

NOTEN

* Geneesheer-Directeur PSD

1 R. Perriëns, M. Hendrickx, M. Ronse, *De voorwaardelijke invrijheidstelling, een werkvorm tussen recht en hulpverlening. Explicitering van de visie van de Commissie van de voorwaardelijke invrijheidstelling in Antwerpen over de relatie tussen recht en hulpverlening*, Panopticon 3 (2004), pp 281-293.

2 Le Pelletier de Saint-Fargeau, *Rapport sur le projet du code pénal*, Archives parlementaires, 28 mai 1791, volume 26, p. 31.

3 M. Vandenbroucke, *Op zoek naar een model voor het persoonlijkheidsonderzoek*, Psychiatrie en verpleging, 3 (1994), pp. 122-137.

4 M. VANDENBROUCKE, *De psychiatrische expertise in strafzaken: vaak vergeten, maar niet onbelangrijk*, Rechtskundig Weekblad, 3 (1995), pp. 1353-1362.

5 J.P. DEWAELE, *Daders van dodingen, vergelijkende analyses*, Arnhem, Kluwer rechtswetenschappen en Gouda quint, 1990. J.P. DEWAELE, *Daders van dodingen, gevalstudies*, Arnhem, Kluwer rechtswetenschappen en Gouda quint, 1990.

6 S. YSSELING, *Mimesis*, Baarn, Ambo, 1990.

7 L. SÈVE, *Marxisme et théorie de la personnalité*, Parijs, Éditions Sociales, 1975.

8 E. VON SALOMON, *Le questionnaire*, Parijs, Gallimard, 1982.

9 S. FREUD, *Der Wahn und die Träume in W. Jensens "Gradiva"* in: S. Freud, *Gesammelte Werke*, 7, Frankfurt am Main, S. Fischer Verlag, 1999.

10 D. MERCIER, *Métaphysique générale, ou ontologie*, Parijs, Félix Alcan, p. 20.

11 J. DERRIDA, *Résistances, De la psychanalyse*, Parijs, Galilei, 1996.

12 S. YSSELING, *Rethoriek en filosofie*, Bilthoven, Ambo, 1975.

13 M. FOUCAULT, *L'ordre du discours*, Parijs, Gallimard, 1996.

14 S. YSSELING, *Rethoriek en filosofie*, opus citatum.

15 B. BAAS, A. ZALOSZYC, *Descartes et les fondements de la psychanalyse*, Navarin Osiris, 1988, p. 162.

16 M. FOUCAULT, *Moi, Pierre Rivière, ayant égorgé ma mère, ma soeur et mon frère, un cas de parricide au XIXième présenté par M. Foucault*, Parijs, Gallimard, 1975.

17 S. FREUD, *Cinq psychanalyses*, Parijs, Presses universitaires de France, 1975.

CRIMINOLOGIE EN METHODOLOGIE

CRIMINALITEIT IN EEN RUIM PERSPECTIEF: DE POSTACADEMISCHE VORMINGSCYCLUS 'CRIMINALITEIT EN RECHTSHANDHAVING IN BEELD' AAN DE VUB

Onveiligheidsgevoelens, criminaliteit, dadergroeperingen, opheldering, slachtofferschap, ...het zijn allemaal begrippen waarmee iedere burger elke dag geconfronteerd wordt. De vraag of de criminaliteit in een samenleving stijgt of daalt, is niet langer uitsluitend een politiek hot issue. Sinds de intrede van de planningscyclus door de Wet op de Geïntegreerde Politie ingevoerd, en de daarmee samenhangende investering in de opmaak van zonale veiligheidsplannen, actieplannen, beleidsplannen voor het parket, performantiesystemen en kwaliteitsmetingen, wordt de term 'criminaliteit' meer dan ooit van diverse betekenissen voorzien. Een 'daling van de criminaliteit' wordt door veel politiediensten in de actieplannen naar voren geschoven als evaluatie-indicator. Criminaliteit kan echter beschouwd worden als een koepelbegrip voor allerhande vormen van zeer diverse ongewenste en onwettige gedragingen, die niet steeds met elkaar kunnen worden vergeleken. Bovendien meten zeer diverse, en vaak gebrekkige instrumenten, deze criminaliteit. Cijfers van de door de politie geregistreerde criminaliteit opgesteld in een proces-verbaal laten duidelijk een andere criminaliteitsplaatje zien dan hetgeen de bevolking omschrijft in de Veiligheidsmonitor. De parketcijfers, die recent werden ter beschikking gesteld, laten geen interne vergelijkingen toe tussen de diverse parketten en al zeker niet met de politiecijfers. De diverse actoren in de strafrechtelijke piramide hechten verschillende bete-

kenissen toe aan de criminaliteitsvormen die ze moeten beheersen en afhandelen. Momenteel wordt door verscheidene partners gewerkt aan een eenduidige definitie van bijvoorbeeld overlast. Het belang van de beschikking over een éénduidige definiëring van diverse misdrijfvormen en vooral een éénduidige betrouwbare valide en volledige registratie van criminaliteit in al zijn deelaspecten en over alle lagen van de strafrechtelijke piramide heen kan in België niet voldoende worden benadrukt. Daarom leek het aangewezen een postacademische vorming te organiseren die experts (academische wereld en mensen uit het werkveld) samenbrengt om gebruikers over deze belangrijke materie te vormen en in discussie te laten treden met elkaar.

Van oktober tot eind november 2004 werden door Elke Devroe, Kristel Beyens en Els Enhus (vakgroep criminologie, VUB) avondsessies georganiseerd. Het tijdsverloop van deze vormingsavonden volgt de diverse lagen van de strafrechtelijke piramide, waarbij telkens tijdens één avond één laag onder de loep werd genomen. In deze sessies werden telkens een viertal aandachtspunten door de lesgever(s) behandeld, waarbij zowel theorie als praktijk aan bod komen. Zo werd door de sprekers aandacht gegeven aan een overzicht van de bestaande bronnen (waar vinden we de informatie?), werd de fenomenologie kort geschetst (cijfermatig overzicht van de belangrijkste cijfers, trends enz...), werd (en dit vooral vanuit academische hoek) kritiek op de informatie verschaft (validiteit, betrouwbaarheid, volledigheid, correctheid: kwaliteit? wat is nodig?) en kreeg tenslotte het nut van deze statistieken voor beleid en wetenschappelijke wereld een plaats. De sessies werden boeiend en veelzijdig gehouden door het samenspel van een 'academicus aan het woord' en een gebruiker, of afnemer van de statistieken. De academicus reikte kritische informatie aan over het productieproces van cijfers die veelal door overheidsdiensten en/of gebruikersgroepen (voorbeeld politiediensten) worden aangemaakt. Met de nodige kritische wetenschappelijke afstand werden output en gebruik door hen onder de loep genomen, hetgeen in de discussierondes heftige reacties vanwege zowel leveran-

ciers als gebruikers van data opleverde. Door de afnemers van data (politiediensten, parketmagistraten, directeur Justitiehuis, enz...) werden dan weer interessante toepassingen en 'best practices' gedemonstreerd.

In een eerste seminarie kwam de eerste laag van de piramide aan bod, het darknummer. Het seminarie "darknummer en veiligheidsmonitor" op 7/10/2004 werd ingeleid door Frits Vlek, directeur van het instituut "Politie en wetenschap" in Nederland. Hij schetste het ontstaan van de bevolkingsmonitor in Nederland (hoe kom je tot de uitbouw van een dergelijk instrument?) en het nut en gebruik ervan zowel voor de politiek beleidsmaker als voor de politie en de bevolking. Prof. J. Goethals nam vervolgens de bestaande Veiligheidsmonitor kritisch onder de loep, waarna de aanwezigen een interessante interactie met de zaal meemaakten, waar de 'makers' van de Veiligheidsmonitor (federale politie) aanwezig waren. Een tweede seminarie "politiestatistiek" op 14/10/2004 behandelde de tweede laag in de piramide namelijk de politie. Prof. P. Ponsaers, vakgroepvoorzitter universiteit Gent, nam de bestaande politiestatistieken kritisch onder de loep en wees op het belang voor degelijke politiestatistieken van vergelijkbaarheid in tijd en ruimte. Ook hier waren vertegenwoordigers van de producenten van de politiestatistieken in de zaal en ontstond een interessante discussie met de cursisten. B. Goeminne (universiteit K.U.Leuven) lichtte vervolgens het onderzoek toe dat hij samen met prof. P. Ponsaers voerde rond de 'hotspotanalyse' van bepaalde misdrijven. Een derde seminarie op 20/10/2004 nam de laag van het openbaar ministerie over de loep. Mevr. L. Vanderwaeren gaf een toelichting over de recent gepubliceerde parketstatistieken, waarna de aanwezige parketmagistraten voor een interessante discussie zorgden. Vervolgens kwamen de Amsterdamse collegae aan bod, die een 'best practice' in het arrondissementsparket van Amsterdam lieten zien. De heer R. De Wit, hoofd afdeling Staf, Beleid en Strategie liet een performantie-instrument zien voor parketsturing, waarna mevr. H.E. Hoogendijk, officier van Justitie (teamleider) de concrete toepassing voor dagelijks nuttig gebruik op een parket toelichtte.

In een vierde seminarie "veroordelingsstatistiek" op 27/10/2004 kwam de laag van de straf-toemeting aan bod. De heer W. De Pauw, statistisch expert bij de dienst voor het Strafrechtelijk beleid, FOD Justitie, gaf een toelichting over de meest recente veroordelingsstatistieken, waarna A. Bloch, ondervoorzitter rechtbank van eerste aanleg Gent en lid van Magistratuur en Maatschappij, het nut schetste van cijfers voor de praktijk schetste. Een vijfde seminarie "strafuitvoeringsstatistiek" op 10/11/2004 liet de heer P. Verhaeghe, directeur Justitiehuis Tongeren, mevr. H. Tubex, prof. criminologie VUB, J. Strypstein, wetenschappelijk onderzoeker criminologie VUB en tenslotte de heer R. Bas, directeur Nationaal Instituut voor Elektronisch Toezicht aan het woord. In een afsluitend seminarie "meet- en opvolgingssysteem doorheen de strafrechtspiramide" op 25/11/2004 tenslotte werd de verticale integratie doorheen de strafrechtsketen toegelicht. Prof. P. Ponsaers en prof. E. Enhus, criminologie, VUB lichtten samen het onderzoek toe dat ze voeren in opdracht van de ministers van Binnenlandse Zaken en Justitie en dat eerste zicht moet geven op de instroom, uitstroom en doorstroom van feiten en verdachten doorheen de ganse strafrechtelijke keten.

Deze seminars geven in 2005 aanleiding tot een reader, waarin de verschillende bijdragen van de diverse sprekers wordt gepubliceerd.

ELKE DEVROE*

NOTEN

* Assistent criminologie, VUB Brussel en wetenschappelijk expert, dienst voor het Strafrechtelijk beleid, FOD Justitie.

TWEE RECENTE PUBLICATIES ONDER DE LOEP: "EUROPEAN SOURCEBOOK OF CRIME AND CRIMINAL JUSTICE STATISTICS" EN "CRIMINALITEIT EN RECHTSHANDHAVING"

In deze bijdrage worden twee recente publicaties aan de lezer voorgesteld, die een schat aan criminografische data bevatten, nuttig zowel in academische kringen als voor gebruikers die cijfer-

materiaal aanmaken. Beide publicaties combineren immers een aanbod van divers cijfermateriaal, over de verschillende lagen van de strafrechtelijke piramide heen (verticale integratie). Het Sourcebook bevat bovendien criminografische basisinformatie van alle landen in de Europese Unie.

1. European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics

Binnen het 'European Committee on Crime Problems' van de Raad van Europa werkt men reeds geruime tijd aan een Europees 'model' dat een coherente en zinnige vergelijking van criminaliteit tussen de verschillende landen in Europa¹ moet toelaten. Het hoofddoel bestaat in de presentatie van vergelijkbare informatie over misdaad en strafrechtspleging in Europa.

In 1995 werd de pilootstudie "Draft European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics" over "Trends in crime and criminal justice statistics and other quantitative data on crime and the criminal justice system for the attention of the European Committee on Crime Problems (CDPC) 44th plenary session", gepubliceerd². Nadien werd de groep van specialisten uitgebreid³. In oktober 1999 verscheen de eerste versie (met kwantitatieve gegevens) van het Sourcebook⁴. De gepresenteerde gegevens behandelden de jaren 1990-1996 en bespraken 33 landen. Na deze eerste resultaten bleek de Raad van Europa niet langer in staat het project te financieren, en werd de taak verder gezet door 9 specialisten⁵, die recentelijk de tweede publicatie van het Sourcebook tot een goed einde brachten. Deze tweede publicatie (2003)⁶ bevat gegevens van 39 landen en dit over de jaren 1995 tot 2000⁷.

1.1. BASISUITGANGSPUNTEN

De experts van het Sourcebook pogen een antwoord te geven op de volgens hen 'empirische vraagstelling' die kwantificering en internationale vergelijking in vraag stelt. Een duidelijke afbakening op voorhand van nut en gebruik van statistiek, verhoogt de kans dat de cijfers door de beleidsmaker gaan gebruikt worden aanzienlijk. Zo werd veel tijd gestoken in een degelijke afbakening en omschrijving van de doelstellingen